

Євтушенко О. С.,
здобувачка вищої освіти першого (бакалаврського) рівня,
спеціальності 071 «Облік та оподаткування»,
освітньої програми «Облік, аудит та оподаткування»;
науковий керівник:
Зоріна О. А.,
доктор економічних наук, доцент,
завідувач кафедри обліку, аудиту та оподаткування;
Національна академія статистики, обліку та аудиту (м. Київ)

РЕГУЛЮВАННЯ ВАЛЮТНИХ ОПЕРАЦІЙ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

В умовах воєнного стану важливість валютного регулювання у фінансовій політиці будь-якої країни стає особливо актуальною. Однак такі умови породжують серйозні труднощі, оскільки війна негативно впливає на стабільність економічної системи держави та може призвести до загрози девальвації національної валюти. Це, в свою чергу, може значно знизити купівельну спроможність громадян, погіршити інвестиційний клімат та підірвати стабільність фінансової системи. Україна переживає складний період, який істотно впливає на стан її економіки. У таких умовах валютне регулювання стає набагато складнішим завданням через обмеження та нестабільність.

Проблематика валютного регулювання активно досліджується як вченими-юристами, так і дослідниками, які працюють у галузі обліку, аналізу та аудиту. Огляд наявних наукових джерел показує, що більшість досліджень валютного регулювання мають економічний характер [1].

Важливо підкреслити, що згідно з Законом України «Про валюту та валютні операції», валютне регулювання визначається як діяльність Національного банку України яка спрямована на контроль за здійсненням валютних операцій суб'єктами валютних операцій та уповноваженими установами [2].

Роль валютного регулювання в контексті воєнного конфлікту включає в себе введення обмежень на валютні операції, управління валютним курсом та контроль за капіталовиливами. Це має важливе значення, оскільки неправильне регулювання може спричинити економічну нестабільність та втрату довіри до валютного ринку. Валютне регулювання є ключовим інструментом для забезпечення макроекономічної стабільності. У свою чергу, надзвичайні умови ускладнюють проведення валютних операцій, що може призвести до дестабілізації валютного ринку та економіки країни в цілому [3].

Необхідно зазначити, з моменту початку повномасштабних військових дій, Національний банк України вживав заходи, щоб гарантувати стабільність валютного курсу, орієнтуючись на міжнародний досвід. В результаті був установлений офіційний курс гривні до долара США, і водночас були введені ряд обмежень на валютні операції. Ці заходи сприяли запобіганню

неконтрольованій девальвації гривні та забезпечили банки від відтоку валютних депозитів [3].

Як зазначають науковці, ефективне валютне регулювання ґрунтується на принципах, у законодавчому документі: свобода здійснення валютних операцій; орієнтованість на ризики, прозорість, достатність та ефективність валютного регулювання; незалежність та ринковий характер валютного регулювання. У виняткових умовах діяльності суб'єктів господарювання, валютне регулювання включає в себе відповідність заходів валютних обмежень розміру та характеру фінансових ризиків, встановлення термінів дії, підзвітності перед Національним банком України та публічності. Ознакою ефективності валютного регулювання є пріоритетність менш дискримінаційних інструментів перед більш дискримінаційними, збалансоване застосування таких інструментів, а головне – пріоритетність ринкових інструментів перед адміністративними [4].

В Законі України «Про валюту і валютні операції» встановлено заходи, необхідні для запровадження в державі за умов нестійкого фінансового стану банківської системи або виникнення обставин, які можуть до цього призвести, заходи валютного регулювання зображені на рисунку 1 [4].

Рис. 1. Заходи валютного регулювання [4]

Також важливо зазначити, що після впровадження воєнного стану в Україні в регулюванні зовнішньоекономічної діяльності змінилися не лише правила оподаткування, а й деякі обмеження, зокрема щодо строків валютних розрахунків, тобто платежів за експортно-імпортними операціями. Усі обмеження та уточнюючі зміни до них визначено постановою Правління Національного банку України від 24.02.2022 року № 18 «Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану» [5].

Отже, можемо зробити висновок, що у зв'язку з умовами воєнного стану важливість валютного регулювання у фінансовій політиці будь-якої країни посилюється, оскільки війна може викликати серйозні труднощі, такі як загроза девальвації національної валюти та зниження купівельної спроможності громадян. Україна, перебуваючи в складному періоді, стикається з ускладненими завданнями валютного регулювання через обмеження та нестабільність, спричинені воєнним станом. Наукові дослідження підтверджують, що ефективне валютне регулювання є ключовим для забезпечення макроекономічної стабільності, але у виняткових умовах воєнного конфлікту воно ускладнюється та потребує адаптації. Регулювання зовнішньоекономічної діяльності також

піддається змінам, які визначені у законодавстві та додатково уточнені в умовах воєнного стану.

Список використаних джерел

1. Лісовол О. М. Фінансово-правове регулювання валютного контролю в Україні. Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Національна академія внутрішніх справ. Київ, 2019.

2. Про валюту і валютні операції : Закон України від 21.06.2018 р. № 2473-VIII: станом на 1 квіт. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19#Text>.

3. Кондратюк В.В. Особливості валютного регулювання в умовах воєнного стану Фінансова безпека України: сучасний стан правового регулювання та перспективи розвитку: матеріали ІХ Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої науковій школі заслуженого юриста України, професора, д.ю.н. Віктора Тарасовича Білоуса. м. Ірпінь, 26 жовтня 2023 року. Ірпінь: Державний податковий університет, 2023. 312 с.

4. Антонюк, О. Р. and Дерманська, М. О. and Antoniuk, O. R. and Dermanska, M. O. (2022) ОСОБЛИВОСТІ ВАЛЮТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ: ВПЛИВ НА ПОЛОЖЕННЯ КОНТРОЛЮ. Вісник Національного університету водного господарства та природокористування (4(100)). pp. 3-14.

5. Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану : Постанова НБУ від 24.02.2022 року № 18. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#n831>.